

Innspill til arbeidet med utredning om kunstnerøkonomi

TONO viser til brev der vi bes om å bidra med informasjon til kulturdepartementets utredning om kunstnerøkonomien. Slik vi forstår henvendelsen ønsker dere informasjon og innspill som kan oppsummeres i to punkter:

1. Informasjon om nøkkeltall for de siste 10 år, forstått som 2003 til 2013
2. Analyse sett i lys av formålet med lovgivning og regelverk, og med særlig vekt på den digitale utviklingen – samt innspill til hva som er de største utfordringene fremover

Innledning

TONOs mandat og virksomhet:

TONO ble etablert i 1928, og har siden forvaltet fremføringsrettighetene på vegne av norske komponister, låtskrivere, tekstforfattere og musikkforlag, i dag vel 25 000 rettighetshavere. Opphavsmennenes rettigheter etter åndsverkloven forvaltes av TONO gjennom individuelle forvaltningskontrakter. TONO er i dag organisert som et samvirkeforetak. Gjennom TONOs gjensidighetsavtaler med søsterselskap verden over, representerer TONO også det internasjonale musikkrepertoaret. TONO er godkjent etter åndsverkloven § 38a til å inngå avtale med avtalelisensvirkning etter § 36 første ledd på vegne av rettighetshaverne for bruk som nevnt i §§ 13b, 14, 16a, 30, 32 og 34.

TONO har overdratt forvaltningen av de norske rettighetshavernes lydfestingsrettigheter til NCB, Nordisk Copyright Bureau, i København, som eies av de nordiske forvaltningsselskapene KODA (Danmark), STIM (Sverige), STEF (Island), TEOSTO (Finland) og TONO.

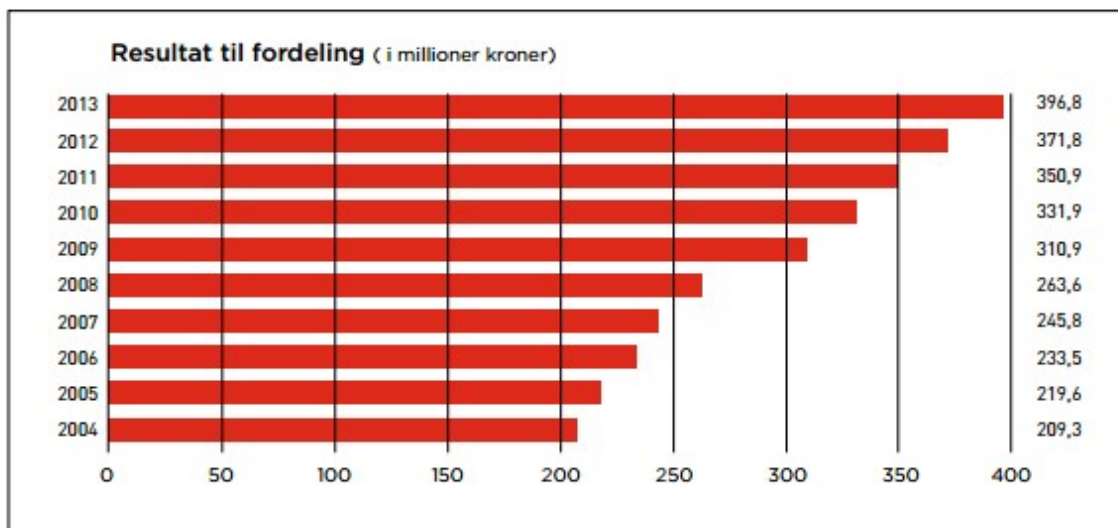
1. Nøkkeltall

a. Fordelingssum

Med tanke på at dette er en undersøkelse om kunstnernes økonomi, opplever vi at det mest relevante tallet til bruk i denne undersøkelsen er TONOs resultat til fordeling per år, de siste 10 år – fra 2004 til 2013. Dette tallet er TONOs årlige overskudd, med andre ord: det beløp man står igjen med etter fradrag av kostnader. Som non-profit virksomhet avregner TONO resultatet i sin helhet videre til rettighetshaverne. Det opparbeides mao ingen fond. Grafen nedenfor viser fordelingssummen fra de siste 10 år.

Avregningene

Grafen nedenfor viser resultatutviklingen de siste 10 årene. Resultatet er det beløpet som legges til fordelingssummene hvert år. Det har vært en positiv utvikling i hele perioden.

Av avregningsbeløpet i 2014 ble kr 167 321 491 avregnet til rettighetshavere i utlandet, mens kr 130 565 211 gikk til rettighetshavere som har forvaltningskontrakt med TONO («TONO-rettighetshavere»).

Denne fordelingen, hvor omtrent 60 prosent går til rettighetshavere i utlandet og 40 prosent til norske TONO-rettighetshavere, er stabil og opptrer med marginale variasjoner fra år til år.

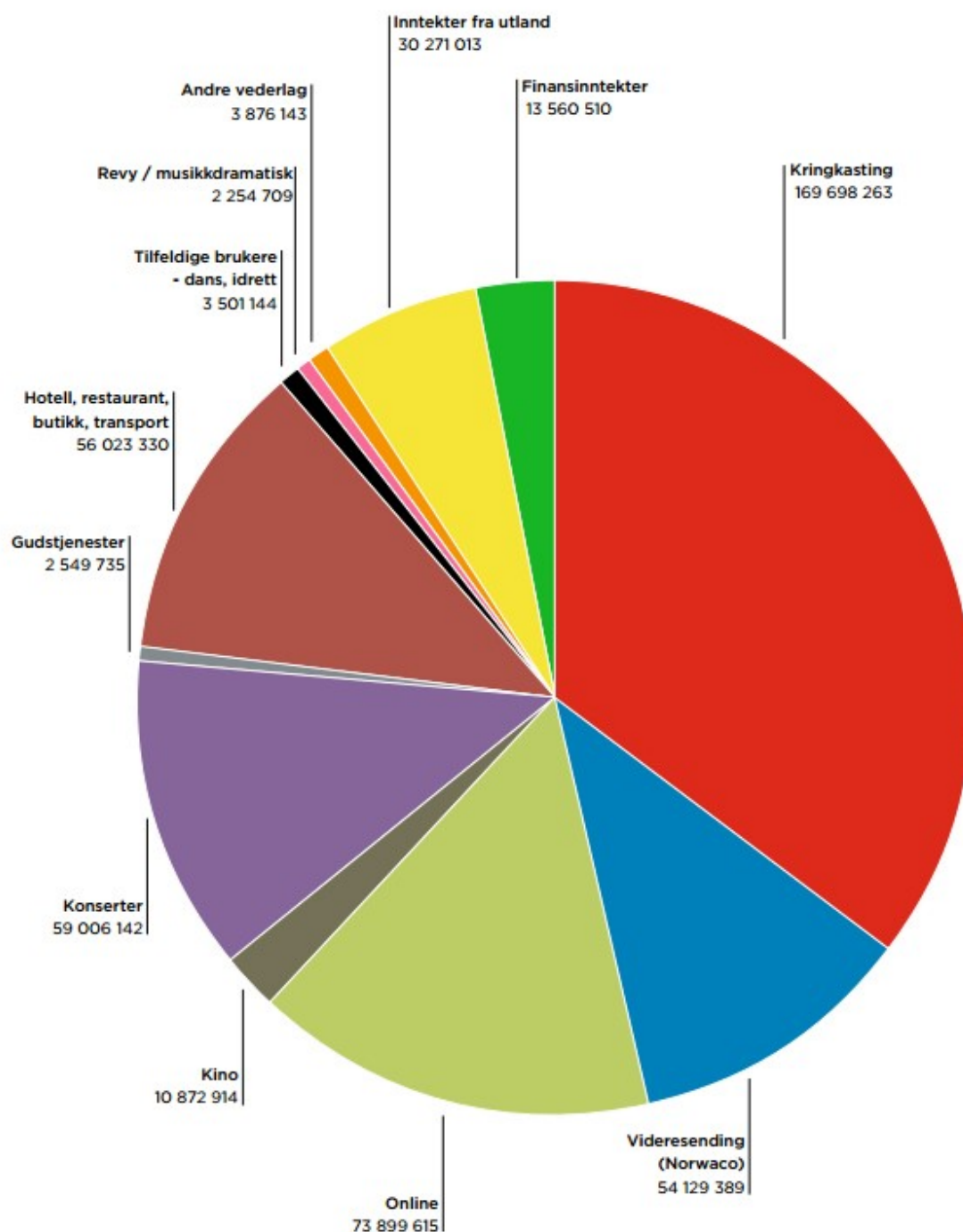
TONO har hatt en jevn vekst gjennom «alle» år. Veksten de senere årene, særlig etter 2008, har kommet fra streamingtjenester. Her har TONOs inntekter fordoblet seg fra år til år. I 2008 var de digitale inntektene 800 000 kroner. I 2013 var tallet 73,9 millioner kroner. De aller fleste inntektsområder holder seg relativt stabile.

b. TONOs inntektsområder

For å gi et overblikk over fordelingen i TONOs inntektsområder per i dag, inkluderer vi et kakediagram fra vår årsrapport for 2013. Se neste side.

Utfyllende informasjon om virksomheten i 2013

TONO kan i 2013 vise til rekordhøy omsetning med en omsetningsvekst fra året før på 7,48 prosent til kr. 469 048 876. Fordeling etter fradrag for kostnader økte med 7,74 prosent. Kostnadsprosenten var på 15,13 prosent.

2. Analyse sett i lys av formålet med lovgivning og regelverk, og med særlig vekt på den digitale utviklingen – samt innspill til hva som er de største utfordringene fremover

Hensikten med åndsverksloven § 2, som er den sentrale bestemmelsen TONO opererer på basis av, er å beskytte opphavsmenn og deres kunstneriske produksjon. I mange land i verden har opphavsmenn og -kvinner organisert seg i organisasjoner som TONO for å verne om sine interesser, sitt arbeid og sitt inntektsgrunnlag. Opphavsretten innebærer at bruk av åndsverk i det offentlige rom krever opphavsmannens tillatelse, og at opphavsmannen (eller TONO på vedkommendes vegne) dermed kan kreve vederlag for bruken. Opphavsretten står sterkt i Norge. Innen de fleste av TONOs virksomhetsområder er det forståelse for at bruken av rettighetshaveres verk i det offentlige rom må klareres.

Vi opplever dog at den teknologiske og digitale utviklingen de siste 15-20 år har skapt utfordringer. Dette merker vi særlig på to områder, hvorav det ene ikke lenger oppleves som en like betydelig trussel som for bare 5-6 år siden, men hvor den andre til gjengjeld har blitt en stadig vanskeligere utfordring å håndtere. Det dreier seg konkret om henholdsvis inntektsmessige utfordringer og opphavsrettslige utfordringer.

a. Inntektsmessige utfordringer

Ulovlig bruk av beskyttet musikk på internett var et betydelig problem fra rundt 2000, da den amerikanske tjenesten Napster ble lansert - og etter hvert The Pirate Bay og liknende tjenester. I økende grad søkte særlig unge mennesker opp musikk på internett fra tjenester som ikke respekterte opphavsretten. Dette var en hovedårsak til at CD-salget falt dramatisk og i økende grad fra år til år utover 2000-tallet. De av TONOs medlemmer som hadde hatt musikalsk produksjon på 90-tallet, hvor veien fra solgt CD til konkret komponistvederlag var kort, opplevde at inntektsstrømmen tørket inn. Mange opplever fortsatt at inntektene fra digital bruk av musikken deres er for lave – til tross for at streamingtjenester langt på vei har demmet opp for pirateriet.

Strømmetjenestene har vokst betydelig siden de for alvor kom på banen i 2008. TONOs digitale fremføringsinntekter (eksklusiv mekaniske andeler, som håndteres via TONOs datterselskap NCB) var i 2008 på 800 000 kroner. Tallet doblet seg årlig i flere år, hadde en vekst på ca 130 prosent i 2012 og ca 50 prosent i 2013. TONOs fremføringsinntekter fra strømmetjenestene var i 2013 på 73 millioner. Dette tallet inkluderer vel og merke også inntekter til utenlandske opphavsmenn. (Som beskrevet lenger ned i dokumentet var norskandelen i streamingtjenestene i 2013 på kun 12,2 prosent.)

Vær oppmerksom på at streaming og nedlasting gir både *fremførings-* og *mekaniske* inntekter. Sistnevnte forvaltes av NCB. Det totalt avregnede beløp for mekaniske andeler til TONO-rettighetshavere i 2013 (fra både CD, vinyl, DVD, streaming, nedlasting etc) var på kr. 43,4 mill.

Til tross for at TONOs inntekter på det digitale området øker betraktelig, opplever altså de fleste enkeltmedlemmer at tidligere tiders analoge kroner er blitt til digitale ører. Så lenge forbrukeren betaler 100 kroner i måneden for tilgang til all verdens musikk, mens man tidligere betalte engangspris på kanskje 149 kroner for en CD, så har det blitt en helt annen hverdag for mange av våre medlemmer. Streaming har åpnet opp enorme muligheter for mange opphavsmenn som tidligere ikke ville ha nådd gjennom nåløyet hos et plateselskap, men inntektene er for enkeltmedlemmene av TONO i all hovedsak små. De som tjener gode penger er de få som skaper hits og når et stort publikum.

Ett aspekt som kan være verdt å merke seg i denne sammenheng er at denne økonomien kan påvirke selve musikken på sikt. For hvis kun hits og markedstilpasset musikk gir merkbare inntekter og TONO-vederlag, så vil kanskje flere også markedstilpasse sin musikk? Vi ser helt tydelig at det er

«hitmakerne» som tjener penger, mens kunstmusikkomponister, samtidskomponister og andre komponistgrupper med smale publikum har knapt TONO-inntekter. Det bekymrer oss.

Norskandelen

Ser vi på hvilke verk som lyttes til i streamingtjenestene, så er 12,2 prosent av dem norske. Tallene er TONOs egne (NCB). Nordmenn foretrekker dermed – og dessverre - utenlandsk musikk når de streamer. Hvorfor er det slik? Kanskje det enkle faktum at streamingtjenestene tilgjengeliggjør hele verdensrepertoaret, med rundt 20 til 25 millioner enkeltspor. Det anglo-amerikanske repertoaret dominerer. Men nettopp denne lave norskandelen, mener vi, er en av de største utfordringene for TONOs rettighetshavere. I CD-ens storhetstid rundt 2000/2001 var norskandelen opp mot 40 prosent. Hadde vi hatt en tilsvarende norskandel i streamingtjenestene i dag, ville naturlig nok også TONO-medlemmenes økonomiske utfordringer sett helt annerledes ut.

b. Opphavsretten utfordres av teknologien

Det andre området våre medlemmer – komponistene, tekstforfatterne og musikkforlagene – opplever som truende farvann, er lovgivningen og hvordan enkelte store kommersielle tilbydere av innhold på distribusjonssiden ut mot forbrukersegmentet legger store ressurser i å sno seg unna å betale rettmessige og rettferdige vederlag til skaperne av innholdet. Vi ser dette på en rekke områder, og vi merker det både lokalt her i det norske markedet, men også på europeisk nivå. TONO er medlem av lobbyorganisasjonen GESAC, som arbeider i EU-området, for å forsvare våre medlemmers rettigheter og inntektsgrunnlag i møte med ny teknologi og de utfordringer opphavsretten stilles overfor i 2014 og i årene fremover.

Videresendingsbegrepet er utfordret

Helt konkret så vi dette komme til uttrykk i Norge i 2013 ved at det falt to rettsavgjørelser som gikk rettighetshaverne imot. Sakene dreide seg om henholdsvis RiksTV og Get, som begge gikk til sak mot Norwaco, og nektet å betale vederlag, fordi de etter egen mening ikke bedriver videresending i åndsverkslovens forstand. En uklar dom i Oslo Tingrett ga RiksTV medhold. Get vant også sin sak. Oslo Tingrett uttrykte betydelig tvil om jussen i denne saken. Sakene skal opp igjen denne høsten.

Begge disse sakene viser at teknologien langt på vei er i ferd med å løpe fra opphavsrettslige strukturer alle parter har levet godt med i minst 30 år. Nye teknologiske plattformer for distribusjon av rettighetsbelagt materiale utfordrer rettighetshavere, kringkastere, distributører og lovgiver.

Vi håper dette dokumentet tilfredsstiller ønsket om informasjon til dette prosjektet fra TONO sin side. Skulle det være behov for ytterligere informasjon, vil vi naturlig nok bidra med det.

Med vennlig hilsen

Willy Martinsen
Kommunikasjonssjef
TONO
Mob. 909 65 254